

NOSAUKUMS	ASĀS AINIŅAS
LAIKS/ILGUMS	60 minūtes
DALĪBNIKU VECUMS	8 – 13 gadi
GRŪTĪBAS PAKĀPE	Vidēja
NEPIECIEŠAMIE MATERIĀLI	<ul style="list-style-type: none"> • Vieta, kurā bērni var sēdēt aplī. • Dažādu krāsu papīrs • Flomāsteri • Šķēres
KOMPETENCE	Līdzdalība
VĒRTĪBAS	Iekļaušana
MĒRĶIS	<ul style="list-style-type: none"> • Padziļināt izpratni par dažādiem pāri darīšanas veidiem. • Identificēt stratēģijas, cilvēkus un organizācijas, kas var palīdzēt bērniem, kuri cietuši no pāri darīšanas/vardarbības. • Analizēt dažādas atbildes reakcijas uz pāri darīšanu.
ĪSUMĀ	Bērni pārrunā pāri darīšanas situācijas un savas reakcijas uz dažādiem scenārijiem.

Apzīmējiet telpas četrus stūrus ar numuriem no 1 līdz 4. Bērniem jābūt iespējai brīvi pārvietoties no viena stūra uz citu.

Aktivitātes apraksts:

- Iepazīstiniet ar tēmu pāri darīšana, uzdodot šādus jautājumus:
 - ?? Kas ir pāri darīšana?
 - ?? Kādos veidos cilvēki dara pāri viens otram?
 - ?? Kāpēc, jūsuprāt, cilvēki dara pāri viens otram?
 - ?? Kā pāri darīšana ietekmē to cilvēku, kuram dara pāri, kurš dara pāri, visu klasi?
- Lūdziet bērnus uz krāsainā papīra uzzīmēt savas rokas nospiedumu un izgriezt to. Lai viņi iedomājas, ka katrs pirksts ir kāds cilvēks, pie kura vērsties pēc atbalsta, ja viņiem tiek darīts pāri (piemēram, draugs, vecāks, skolotājs, skolas administrācijas pārstāvis, policists, psihologs, brālis vai māsa). Lūdziet, lai bērni izskaidro savu nosaukto cilvēku izvēli.
- Izskaidrojiet, ka tagad jūs aplūkosiet dažādus veidus, kā cilvēki var reaģēt uz pāri darīšanas situācijām. Parādiet, kā tas notiks:
 - Skolotājs nolasīs situācijas aprakstu. Katrai situācijai tiks doti trīs iespējamās reakcijas varianti. Ceturtā iespēja vienmēr būs atklāta, ja jums ienāk prātā citāda atbildes reakcija.
 - Katram telpas stūrim ir savs numurs. Pēc tam, kad esat noklausījušies situāciju un atbildes reakcijas, ejiet uz to stūri, kas atbilst tam, kā jūs rīkotos attiecīgajā situācijā.
- Nolasiet situāciju un dodiet bērniem laiku izvēlēties savu atbildi un doties uz atbilstošo telpas stūri. Tiklīdz bērni ir ieņēmuši savu pozīciju, daži pozīcijā esošajiem bērniem pajautāriet, kāpēc viņi izvēlējās tieši šo atbildes reakciju un dažas atbildes reakcijas priekšrocības un trūkumus. Ļaujiet tiem bērniem, kuri izvēlējās atklāto stūri, izskaidrot, kā viņi būtu rīkojušies.

Refleksijas daļa:

1. Pēc tam, kad bērni ir reaģējuši uz pieciem vai sešiem scenārijiem, pārrunājiet aktivitāti, uzdodot šādus jautājumus:

?? Vai jums patika aktivitāte?

?? Vai uz kādu situāciju bija grūti reaģēt? Uz kuru un kāpēc? Vai kādu no šīm pāri darīšanas ainām var attiecināt uz jums?

?? Vai cilvēkiem, kuriem tiek darīts pāri, ir nepieciešama palīdzība un atbalsts? Kāpēc?

?? Kur cilvēki var saņemt palīdzību un atbalstu, ja viņiem tiek darīts pāri?

?? Kādi varētu būt iemesli, kāpēc cilvēki citiem dara pāri? Vai tie ir taisnīgi?

?? Kas jums būtu jādara situācijā, kad tev dara pāri, bet persona, pie kuras vērsies pēc palīdzības, neko nedara?

?? Vai ir kāds pāri darīšanas veids, kuru bērni un vecāki visbiežāk pieņem? Kāpēc vai kāpēc nē?

?? Kurš ir atbildīgs par palīdzību un atbalstu bērniem, kuriem tiek darīts pāri?

?? Vai pieaugušie arī var piedzīvot pāri darīšanu? Miniet piemērus. Iespējams, skolotājs šeit var dalīties arī savā pieredzē.

?? Ko var darīt, lai palīdzētu pāri darītājam mainīt viņu uzvedību?

?? Kas notiek, ar pāri darītāju un klasi, ja pāri darītāju neviens neaptur?

2. Sasaistiet aktivitāti ar cilvēktiesībām, uzdodot šādus jautājumus:

?? Vai kādam ir tiesības darīt pāri citiem? Kāpēc vai kāpēc nē?

?? Kuras cilvēktiesības tiek pārkāptas, kad kādam tiek darīts pāri?

3. Pārrunu beigās aiciniet bērnus atskatīties uz viņu “atbalsta rokām” un pievienot tās personas vai organizācijas, kuras viņi var iedomāties kā tādas, pie kurām vērsties pēc atbalsta. Izlieciet “atbalsta rokas” telpā tā, lai bērni nākotnē tās var izmantot.

Idejas aktivitātēm

Pārrunājiet veidus, kā grupa varētu izveidot kampaņu “NĒ pāri darīšanai”, un aiciniet skolas biedrus iesaistīties iniciatīvā. Piemēram, jūs varat noorganizēt izstādi, uzaicināt kādu profesionāli no bērnu atbalsta organizācijas, lai uzrunātu bērnus, un / vai aicināt kādu pieaugušo skolā kļūt atslēgas cilvēku, pie kura vērsties pēc palīdzības.

Izveidojiet teātra uzvedumu, kurā tiek attēloti veidi, kā bērni var reaģēt uz pāri darīšanu, un parādiet to citām bērnu grupām.

Noskaidrojiet, vai ir kāda vietējā bērnu palīdzības tālruņa līnija, uz kuru bērni var zvanīt. Noskaidrojiet, kuros vietējās kopienas dienestos bērni var vērsties pēc atbalsta. Sniedziet bērniem šo informāciju aktivitātes laikā un, ja iespējams, uzaiciniet kādu no attiecīgā dienesta aprunāties ar grupu.

Pielāgojumi

Uzrakstiet paši savas ainiņas, ar kurām jūsu grupas bērni var sevi sasaistīt, tā vietā, lai izmantotu piedāvātos variantus.

Iedaliet bērņus nelielās grupās, katrai dodot situāciju, un aiciniet viņus izspēlēt lomu spēli, lai iejustos gan pāri darītāja tēlā, gan dot atbildes reakciju. Pārrunājiet katru lomu spēli, aicinot citas grupas sniegt alternatīvas atbildes reakcijas.

Pielikums - izdales materiāls bērņiem - SITUĀCIJU APRAKSTI

<p>Tavi draugi sāk tevi apsaukāt, sūtīt tev nejaukas ziņas un izspiest no tevis kādas lietas. Tu nejūties labi, kad ar tevi tā notiek. Kā tev rīkoties?</p> <ol style="list-style-type: none">1. Nekā. Tu laikam esi kaut ko sliktu izdarījis, lai tavi draugi sāktu pret tevi tā izturēties.2. Sākt arī apsaukāt savus draugus un draudēt viņiem.3. Aprunāties ar vecākiem vai skolotāju un izstāstīt, kas notiek.4. Cits variants (atvērtais stūris).
<p>Klasesbiedri par tevi izplata aizvainojošas baumas, sūtot citiem īsziņas. Daudzi bērņi tagad nevēlas ar tevi spēlēties vai pat runāt. Pat tavi draugi sāk domāt, ka baumas var būt patiesības. Kā tev rīkoties?</p> <ol style="list-style-type: none">1. Nekā. Neviens tev tāpat neticēs, ja visi domā, ka baumas ir patiesas.2. Sākt izplatīt sliktas baumas par citiem bērņiem.3. Pateikt visiem, ka baumas ir nepatiesas.4. Cits variants (atvērtais stūris).
<p>Tava vecākā māsa vai brālis tev sit un sper, kad neviens jūs neredz, un teic, ka sāpinās tevi vēl vairāk, ja tu kādam to izstāstīsi. Kā tev rīkoties?</p> <ol style="list-style-type: none">1. Izstāstīt vecākiem vai skolotājiem par notiekošo.2. Palūgt draugiem skolā tev palīdzēt tikt ar viņu galā.3. Pateikt viņam / viņai, ka tev sāp, un lai pārstāj tā darīt.4. Cits variants (atvērtais stūris).
<p>Tavs skolotājs ikreiz, kad klasē pasaki nepareizu atbildi apgalvo, ka nav nozīmes tevi pat mēģināt mācīt, jo tu nespēj iemācīties. Arī citi bērņi sākuši tevi apsaukāt. Kā tev rīkoties?</p> <ol style="list-style-type: none">1. Doties uzreiz pie skolas direktora uz izstāstīt, kas notiek.2. Neiet uz stundām, jo tev nepatīk iet uz skolu.3. Pajautāt vecākiem, vai ir iespējams mainīt klasi vai skolu.4. Cits variants (atvērtais stūris).
<p>Tu ievēro, ka kāds no taviem draugiem vasaras nometnē kaitina un apsmej jaunākus bērņus. Tavs draugs ir sācis ņemt arī viņu lietas. Kā tev rīkoties?</p> <ol style="list-style-type: none">1. Izstāstīt nometnes vadītājam, kas notiek, tā, lai tavs draugs to nezina.2. Palīdzēt draugam ņemt lietas no jaunākiem bērņiem, lai viņš nesāktu tās ņemt no tevis.3. Pateikt draugam, ka tu uzskati viņa rīcību par nepareizu un lai viņš liek jaunākos bērņus mierā.4. Cits variants (atvērtais stūris).

Vecāku bērnu grupa no citas skolas piesienas jaunākiem bērniem no tavas sākumskolas. Viņi noķer bērnu, kurš viens pats dodas mājup vai gaida autobusu, ielenc viņu un atņem naudu, mantas vai ēdienu. Viņi apmētā bērnu ar akmeņiem un draud izdarīt vēl briesmīgākas lietas. Kā tev rīkoties?

1. Būt uzmanīgam, doties uz skolu vai mājup kopā ar citiem bērniem.
2. Izstāstīt savas skolas pieaugušajiem par notiekošo un lūgt palīdzību.
3. Nēsāt līdzī akmeņus vai nazi, lai sevi aizstāvētu.
4. Cits variants (atvērtais stūris).

Jūsu klases jauniņais ir bēglis/iebraucējs/cittautietis. Tavi draugi vienmēr par viņu rasistiskas piezīmes, izsmej viņa latviešu valodu un saka, lai viņš brauc atpakaļ uz savām mājām. Kā tev rīkoties?

1. Piebiedroties, jo viņš nav tavs draugs, tāpēc tev par viņu nav jāuztraucas.
2. Izstāstīt savam skolotājam, ka tavi draugi izsaka rasistiskas piezīmes par šo bērnu.
3. Piedāvāt viņam iemācīt latviešu valodu laikā, kad nerotaļāties ar draugiem, lai viņš varētu vieglāk iekļauties.
4. Cits variants (atvērtais stūris).

Tu kaitini kādu no saviem draugiem, jo viņam ļoti grūti padodas lasīšana un rakstīšana, un ievēro, ka pēdējā laikā viņš sēž viens pats. Reiz tu pat ieraudzīji asaras tā bērna acīs. Kā tev rīkoties?

1. Nekā, viņam laikam ir grūta diena, un tam nav nekādas saistības ar tevi.
2. Pārtraukt savu draugu kaitināt un pajautāt, kāpēc viņš raudājis.
3. Pateikt, ka tu vairs draugu nekaitināsi citu priekšā, taču viņš patiešām ir dumjš, un viņam vajadzētu paņemt kādas papildstundas.
4. Cits variants (atvērtais stūris).

Tev ir vecāks pusbrālis, kurš par tevi ir sajūsmā. Viņš bieži vēlas tevi sabučot, un apskaut, taču, lai gan tev viņš patīk, tu nejūties ērti. Kā tev rīkoties?

1. Izstāstīt kādam no vecākiem vai citam brālim / mātai.
2. Cīnīties pret to, un katru reizi, kad tas notiek, sist viņam.
3. Izvairīties no viņa un mēģināt ieturēt distanci.
4. Cits variants (atvērtais stūris).